

A MŰSZAKI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK TÖRTÉNETÉNEK ÁTTEKINTÉSE

THE HISTORY OF THE CONFERENCE OF TECHNICAL SCIENCES

Bitay Enikő

*Erdélyi Múzeum Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztálya, Kolozsvár, 400009
Cluj-Napoca, str. Napoca (Jókai u.) 2–4., bitay.eniko@eme.ro*

Abstract

Present study aims at describing in depth the establishment of a scientific panel, especially its early years, thus demonstrating that difficulties and obstacles in the start-up phase did not shake our faith that technical intelligentsia living as minorities do need all means of scientific life: from research, professional networks and information exchange to anything that may join technical creators in a single community for the sake of one common goal of technical science.

Összefoglalás

A jelen írás (tanulmány) egy tudományos fórum kialakulását, főleg a kezdeti időszakát szeretné részletesebben bemutatni, s ezzel érzékeltetni, hogy az indulási nehézségek, akadályok nem törték meg a hitünket abban, hogy a kisebbségben élő műszaki értelmiségnek szüksége van a tudományos élet minden elemére, legyen az kutatás, szakmai kapcsolattartás, tudományterjesztés, bármi, ami a műszaki alkotókat egy közösségbe, egy közös célért összefogja, a műszaki tudományosság jegyében.

Előzmények

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1990-ben Jenei Dezső nyugalmazott főmérnök kezdeményezésére, az újraalakult EME alapszabályzatában a hagyományos szakosztályok mellé ötödikként beiktatta a *Műszaki Tudományok Szakosztályát*. Korábban az egyesület műszaki érdeklődésű tagjai a *Természettudományok és Matematikai Szakosztályba* illeszkedve végezték munkájukat. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület *Műszaki Tudományok Szakosztálya* létrehozását a romániai magyar értelmiség szakmai tagolódásában beállt változások tették szükségessé. Az EME újraalakulásakor, 1990-ben azzal a fő célkitűzéssel jött létre, hogy megfelelő keretet biztosítson az erdélyi magyar műszaki értelmiség szakmai és tudományos tevékenységéhez. A *Műszaki Tudományok Szakosztálya* az indulás évében 176 tagot számlált és 60 műszaki kutatási témával foglalkozott.

A tapasztalatok igazolták a mérnökök önállósulási törekvését, az EME a szakosztályokban s kiadványokban további szakmai elkülönülési lehetőségeket biztosított.

A *Műszaki Tudományok Szakosztálya* elsőrendű feladatának a sajátos érdekeit szem előtt tartó tudománypolitika kidolgozását tekintette a maga szakterületén, valamint az eredmények közzétételét, a szakember-utánpótlásnak, a fiatal kutatók szakmai előrehaladásának a támogatását, a magyar műszaki nyelv művelését, terjesztését és a műszaki értelmiség összefogását [1, 2].

A szakosztály mind a mai napig tudományos üléseket és tudomány-népszerűsítő előadásokat, kiállításokat, emléküléseket rendez, szakmai táborokat szervez, és saját körén belül segíti a szaktudományok szerinti csoportok tudományos tevékenységét, működését. Munkássága eredményeit az egyesület, illetve a szakosztály tudományos kiadványaiban teszi közzé, terjeszti [3].

A szakosztály kezdetben havonta szervezett tudományos felolvasóüléseket meghívott előadókkal (kutatók, oktatók és az iparban dolgozó mérnökök), a témák felölelték a különböző műszaki szakterületeket.

Jubileumi tudományos ülészak (I. Műszaki tudományos ülészak), 2000

Tízéves tapasztalat birtokában egyre erősebb igény mutatkozott arra, hogy a havi előadások egy tömörebb szakmai információterjesztési fórummal, egy műszaki tudományos ülészakkal egészüljenek ki a romániai magyar műszaki alkotók, oktatók, kutatók számára a szakosztály már meglévő jelentős fóruma, a *Fiatal műszakiak tudományos ülészaka* mellett, mely ekkor már ötéves múlttal rendelkezett. Az új ülészak összehívására jó alkalom volt a szakosztály létrejöttének 10. évfordulója.

Ebben az időszakban a Magyar Tudományos Akadémia jelentős szerepet vállalt a határon túli intézmények tudományos törekvéseinek megvalósításában.

„*Nemzeti tudomány nincs, de igenis van a tudománynak nemzeti funkciója*” – hangsúlyozta Glatz Ferenc, az MTA elnöke [4]. Az ő elnöklete alatt alakult meg az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága (1996). „*A Magyar Tudományos Akadémia hagyományosan fontos tudománypolitikai kérdésnek tekinti az egyetemes magyar tudományosság ügyét, a magyar–magyar kapcsolatok építését, a hazai és a határon túli magyar tudományosság eredményes együttműködését*” – írta bevezető tanulmányában Tarnóczy Mariann, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának titkára [4].

A 2000. májusi közgyűlésén az MTA elfogadta a köztestületbe való jelentkezés körének kiterjesztését a határokon túliakra [5].

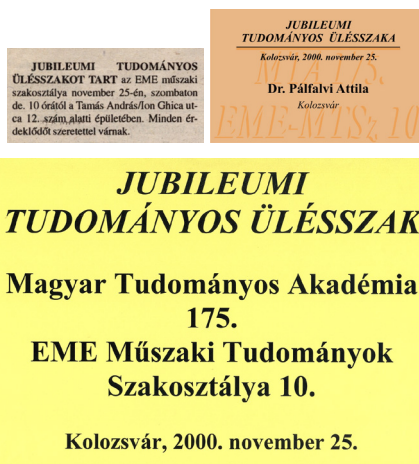
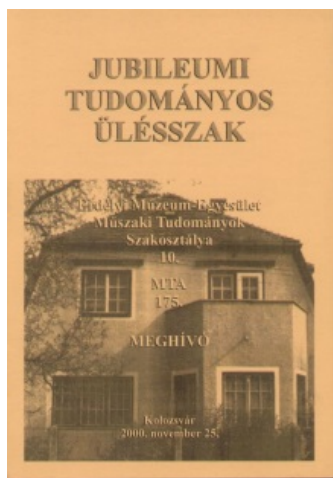
Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának hajdani elnöke, Berényi Dénes akadémikus, az elsők között szorgalmazta, hogy *A Magyar Tudomány Napjának* ünnepe a határon túlra is kiterjedjen. E felhívás s a fent említett előzmények eredményeképpen indította el az EME *Műszaki Tudományok Szakosztálya* 2000-ben a *Műszaki tudományos ülészakot* a Magyar Tudományos Akadémia fennállásának 175. évfordulója, A

Magyar Tudomány Napja, valamint az *Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztálya* megalakulásának 10. évfordulója alkalmából.

Eredeti terveink szerint fórumot kívántunk teremteni a romániai magyar műszaki kutatók, oktatók munkájának megismertetésére, legújabb eredményeinek bemutatására, megvitatására, az egymás közti kapcsolat kialakítására, hiszen akkoriban Romániában nem volt magyar műszaki felsőoktatás, s így a magyar nyelvű ülésszak jelentősége – az EME Műszaki Tudományok Szakosztályának kitűzött céljaival összhangban – főleg a magyar műszaki nyelv ápolására, fejlesztésére, a magyar–román s román–magyar műszaki szótár szerkesztésének elősegítésére irányult.

A jubileumi ülésszakot 2000. november 25-én tartotta meg a szakosztály az EME Mollházában, mely akkoriban a szakosztály székhelyül szolgált (a Természettudományi és Matematikai Szakosztállal közösen). A meghívó/programfüzet borítóján is a Moll-ház fotója szerepel (**1. kép**). A programfüzet online elérhető az Erdélyi Digitális Adattárban (a továbbiakban: EDA): <http://eda.eme.ro/handle/10598/28556>.

A fórumot **Gyenge Csaba** professzor, szakosztályi elnök nyitotta meg, ezt követően bemutatta a szakosztályi titkár által összeállított *Az EME Műszaki Tudományok Szakosztály 10 éves története* című írást/összeállítást [6]. (Online elérhető az EDA-ban: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28574>).

1. kép. *A jubileumi tudományos ülésszak meghívójának/programfüzetének borítója, a Szabadság Kolozsvári Közéleti Napilapban való meghirdetése (XII. évfolyam, 275. szám, 2000. november 23., 2. oldal), a kitűzője, illetve a plakátja, 2000. november 25.*

Az ülésszak plenáris előadását az évfordulók jegyében **Benkő Samu**, az EME elnöke, az MTA külső tagja tartotta meg *A Magyar Tudományos Akadémia és az Erdélyi Múzeum-Egyesület* címmel (**2. kép**).

Ezt követték a műszaki előadások. Az előadók a kolozsvári Műszaki Egyetem három karának oktatóiból, doktoranduszaiból, illetve a marosvásárhelyi Műszaki Egyetem oktatóiból tevődtek össze.

2. kép. A jubileumi tudományos ülészak a Moll-házban 2000. november 25-én. A bal oldali képen a megnyitó két szónoka: Gyenge Csaba és Benkő Samu, a jobb oldali képen a résztvevők. (Fotó: BE)

A nyitóelőadást **Maros Dezső**, a kolozsvári Műszaki Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára, az MTA külső tagja tartotta *Barangolás a műszaki múltamban* címmel. Mint rangidős professzor, kutató s doktoranduszvezető tekintette át műszaki pályafutását, mely a tudományos eredményekre és megvalósításuk körülményeire is kiterjedt.

A kolozsvári Műszaki Egyetem jeles magyar professzorai legújabb kutatási eredményeiket mutatták be. **Gyenge Csaba**: *Integrált versenyképes és környezetvédő termékfejlesztés*, **Csibi Vencel**: *Mikromechanika – mechatronika*, **Szabó Bálint**: *Tudományos mércével mért intuício-megfogalmazás alatt a történeti épületek modern tartószerkezet-elmélete*, **Imecs Mária**: *A térfázor elméletétől a villamos hajtások vektoriális szabályozásáig*, **Kerekes László**: *Minőségbiztosítási rendszerek bevezetésének tapasztalatai Romániában*, **Sándor László**: *Automata sebességváltók* címmel érkeztek.

A doktori iskolát fenntartó professzorok – mint Maros Dezső, Pálfalvi Attila, Gyenge Csaba és Hollanda Dénes – törekvései abban az időben az utánpótlás kinevelésére irányultak, így természetes volt, hogy az ülészakon néhány doktorandusz kutatási témájába is belemehettünk. A kolozsvári Műszaki Egyetem magyar doktoranduszai közül az ülészakon **Bitay Enikő**: *A lézeres felületkezelés számítógépes szimulációja*, **Kismihály János**: *Hipoid hajtópárok és a CAD/CAM/CARP*, **Prezenszky István**: *Vasporokból hengerelt fémhálóval erősített szalagok gyártástechnológiája* című előadásai hangzottak el.

A marosvásárhelyi Műszaki Egyetemről **Hollanda Dénes** egyetemi tanár a *Szerszámgépeken generált felületek elmélete* című előadással jelentkezett, de nem lehetett jelen a rendezvényen, helyette **Dávid László** dékánhelyettes tartott előadást, illetve **Máté Márton** docens a *Forgácsoló szerszámok geometriai optimalásának szempontjai* címmel kutatási eredményeit mutatta be.

A szakosztály fennállásának 10. évfordulóját méltóképpen sikerült megünnepelni a tudományosság, a tudományterjesztés jegyében. Sajtóvisszhangja a kolozsvári közéleti napilapban keletkezett *Többszörös évforduló* címmel, Csurylya Szidónia tollából [7].

Ezzel az előzménnyel természetesnek számított, hogy a következő év novemberében ismét megrendezik a műszaki tudományosság fórumát *A Magyar Tudomány Napjának* jegyében.

II. Műszaki tudományos ülészek (MTÜ), 2001

*„Immár hagyományossá vált, hogy minden évben megünnepeljük A Magyar Tudomány Napját. Ennek érdekében ismét **Műszaki tudományos ülészeket** tervezünk, amelyre szeretettel meghívjuk. Ugyanakkor felkérjük, hogy egy 10 perces tudományos előadásban ismeresse legújabb kutatásai irányait és eredményeit”,* szölte a szakosztályi felhívás (kelt: 2001. szeptember 18-án), felkérő levél (lásd EDA: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28575>).

A második Műszaki tudományos ülészeket 2001. november 3-án hirdették meg. *„A Magyar Tudomány Napját minden évben tudományos ülészekkel ünnepli meg az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztálya, a szakosztály választmánya nevében ezennel tisztelettel meghívjuk a következő programra...”* – szölte a meghívó, melynek szövege a programfüzetben is olvasható (borítója a **4. képen** látható). A programfüzet online elérhető az EDA-ban: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28557>.

Jóllehet a rendezvény elsősorban a hazai műszaki alkotók fóruma kívánt lenni, a második rendezvényre első ízben anyaországi előadót is meghívtunk, mert fontosnak tartottuk a határon átnyúló kapcsolatkiépítést, -megtartást. E szempontot a további fórumokon is szem előtt tartottuk. **Dudás Illés**, a Miskolci Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Kara Gépgyártástechnológiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára nem először érkezett hozzánk szakosztályunk meghívására, hiszen az 1996-ban elindított *Fiatalkorú műszakiak tudományos ülészek*ének is ő volt az egyik fő támogatója. Fontosnak tartotta a szakosztály kezdeményezését, a határon átnyúló műszaki tudományosságot, a kapcsolatok ápolását, a szakmai értékek ily módon való terjesztését. Az ő nevét találhatjuk a 2002. évi programfüzet támogató listáján is, mindig készen állt a tudományos kezdeményezések megsegítésére.

A megnyitón **Gyenge Csaba** szakosztályi elnök beszédében azt hangsúlyozta ki, hogy mennyire fontos az akadémiai intézményeket fenntartani, hiszen az MTA is így jött létre, valamennyi tudós és mecénás lelkes hozzáállásából, adományából.

Tonk Sándor történész, az EME alelnöke, beszédében (**3. kép**) azt a tényt emelte ki, hogy az *„Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakulása óta az erdélyi magyarság önismeretét, az önazonosság tudatát ápolja. Joggal tesszük fel a kérdést, hogy a műszaki, a természettudományi ismereteknek hol a helye ebben.”*

A felvetett kérdést meg is válaszolta: *„Az elmúlt egy évszázadban az Erdélyi Múzeum-Egyesület bebizonyította azt, hogy igenis ezekre az ismeretekre szüksége van a közösségünknek. Természetes az, hogy nem tudunk felvállalni alapkutatásokat. De azt, hogy a magyar*

nyelvvél műveljük a tudományt, és a magyar nyelven népszerűsítsük a tudománynak az eredményeit, ez a Múzeum-Egyesületnek feltétlenül a feladata”.

Majd az EME válságos, útkereső időszakára utalt. Jelentősnek tartotta azonban azt, hogy az EME-nek csupán folytatnia kell az erdélyi magyar tudományművelést, vissza kell találnia az útra. Zárszavában a rendezvény jelentőségére utalt: „Úgy gondolom, hogy egy ilyen összefogó találkozás, valójában lehetőséget jelent arra, hogy felhívjuk, biztassuk az embereinket, hogy érdemes ezt a munkát folytatni, érdemes ezért áldozatot hozni”.

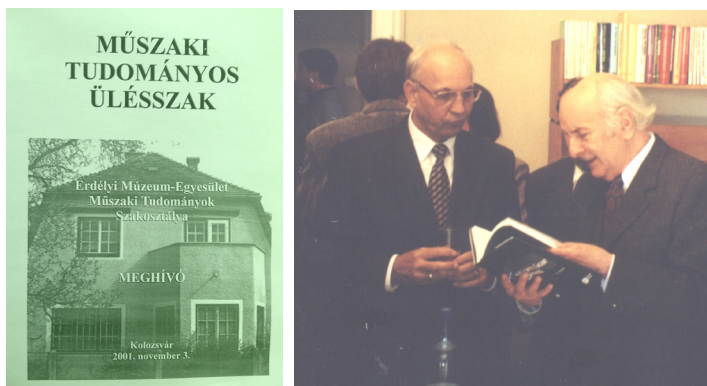
3. kép. A jubileumi tudományos ülészak a Moll-házban, 2001. november 3-án. A bal oldali képen a megnyitó beszédek szónokai: Tonk Sándor és Gyenge Csaba; a jobb oldali képen a résztvevők. (Fotó: BE)

Plenáris előadást **Dudás Illés**, a Miskolci Egyetem professzora tartott a *Környezetvédelem, környezetbarát technológiák* magyarországi helyzetéről. **Gyenge Csaba**, a kolozsvári Műszaki Egyetem professzora, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya keretében 1996-ban elindult *Fiatalkorúak tudományos ülészaka* öt évének eseményeiről számolt be. Ezt követően a műszaki tudományok különböző területeiről, a legfrissebb kutatási eredményeikről tartottak előadást: **Prezensky Tibor Béla**: *Nagyteljesítményű lefejtő-csigamáró bemutatása*; **Bitay Enikő**: *Lézeres felületkezelés*; **Kismihály János**: *Új idők, új módszerek*; **Szőcs Katalin**: *A kalapácmalmok hatásfokának növelése*; **Mezei Sándor**: *A megmunkálási sorrend optimalása*; **Prezensky István**: *Többretegű porózus fémzalagokat gyártó berendezés*; **Selinger Sándor**: *Erdélyi magyar műemlékek térinformatikai katasztere* címmel.

A tudományos ülészak pohárköszöntővel, kötetlen beszélgetéssel és szakkiadványok cseréjével zárult (4. kép).

A rendezvényről a kolozsvári Szabadság napilapban *A Magyar Tudomány Napján Műszaki tudományos ülészak az EME-nél* címmel jelent meg Ördög I. Béla írása, melyből a megnyitóról és a két plenáris előadásról kapott képet az olvasó [8].

A Műszaki tudományos ülészak ezzel beépült a köztudatba, s évi rendszerességgel kiemelt fóruma lett a szakosztálynak, akárcsak a fiatal műszakisoknak szánt márciusi rendezvénye, az FMTÜ (A *Fiatalkorúak tudományos ülészaka* hagyományosan minden év márciusának harmadik hetében zajlik le).

4. kép. *A második Műszaki tudományos ülészak meghívójának/programfüzetének borítója, illetve fotó Dudás Illés és Maros Dezső professzorokról a II. MTÜ-n, Koltövár, Moll-ház, 2001. november 3. (Fotó: BE)*

III. Műszaki tudományos ülészak, 2002

Az első két ülészak sikere is hozzájárult ahhoz a döntéshez, hogy az EME elnöksége 2002-ben elindítsa *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* (MTNE) elnevezésű fórumát, felölelve a szakosztályok által is képviselt valamennyi tudományterületet.

Az előkészítő munkálatokban és a szervezésben meghatározó szerepet vállalt az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya, a korábbi évek tapasztalataira támaszkodva. A szakosztály fontosnak tartotta, hogy a többi tudományterület is bekapcsolódjék, hiszen a fórum a tudománynépszerűsítés mellett kiváló alkalom a szakmai kapcsolatteremtésre, a különböző generációk szakmai együttműködésére, illetve a tudós társadalom közösségének építésére.

Egyed Ákosnak, az EME akkori elnökének javaslatára *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* fórum időpontját az Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakulásának évfordulójára, alapításának napjára (1859. november 23–26.) 2002. november 23-ára tűztük ki. A tervek szerint a fórum első napján általános, időszerű téma került napirendre, melyen valamennyi szakterület meghívottjai tartottak előadást, a második nap a tudományos szakosztályoké, a tematikát maguk határozták meg.

Természetes volt, hogy a tudományos rendezvényt a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudomány Napi fórumának részeként kívánjuk kibővíteni régióinkban is. Az MTA-t a rendezvényen **Vizi E. Szilveszter**, az MTA elnöke képviselte, aki üdvözlőbeszédében emlékeztetett az 1859-es alapító közgyűlésen gróf Mikó Imre szájából elhangzott célkitűzésekre. *„Mai viszonylatban a magyarság kötődéspontja a szellem működése, és az anyaország kötelessége ebben segíteni az országhatárokon túl élő és alkotó magyarokat. A 21. században a tudás + információ = hatalom képlet uralja az emberiséget, ehhez kell nekünk hozzáadnunk az erkölcsöt, hiszen a tudomány célja az igazságkeresés. Mindnyájan a magyar*

nemzet részei vagyunk egy olyan kontinensen, amely nem az államok, hanem a nemzetek Európája”.

Egyed Ákos elnöki beszámolójában az EME tevékenységét, helyzetét vázolta, kifejtve, hogy mindezen tudományos tevékenységhez számít az MTA támogatására [9].

Ezt követően sor került az MTA és az EME közötti együttműködési nyilatkozat aláírására. Célja „*a tudományos utánpótlás biztosítása, az intézményfejlesztés, a strukturális támogatás, a külső kapcsolatok megerősítése a magyar tudományosság egységéért, a regionális kutatás fokozása, a könyvtárak és általában az infrastruktúra korszerűsítése, a könyv- és folyóirat-kiadások, valamint az erdélyi tudományosságon belüli együttműködés ösztönzése, egy akadémiai kutatóhálózat kiépítése*” (5. kép).

5. kép. Az EME-MTA együttműködési megállapodás aláírása (Vizi E. Szilveszter MTA-elnök és Egyed Ákos EME-elnök) A Magyar Tudomány Napja Erdélyben című fórum megnyitóján, 2002. november 21., Kolozsvár, a Protestáns Teológiai Intézet díszterme. (Fotó: BE)

A tudományos előadások következtek. A fórum témája: *Céljaink, lehetőségeink a tudományművelésben* volt, a felkért előadók ennek jegyében beszéltek. **Jakó Zsigmond**, az EME tiszteletbeli tagja, a humán- és társadalomtudományok erdélyi helyzetét ismertette. **Markó Bálint** (az EME Természettudományi és Matematikai Szakosztályának elnöke) a természettudományi kutatások lehetőségeiről értekezett. **Brassai Zoltán** marosvásárhelyi professzor az orvostudományi kutatások időszerű erdélyi kérdéseit tárta fel, **Gyenge Csaba**, az EME alelnöke pedig a műszaki tudományok jelenéről és jövőjéről fejtette ki véleményét.

Délután a Házsongárdi temetőben leleplezték azt az emléktáblát, amely a Magyar Tudományos Akadémia ott nyugvó tagjainak névsorát tünteti fel Bölöni Farkas Sándortól Csűrös Istvánig [10]. A névsor azóta sajnos bővült: Imreh István (2003), Kékedy László (2004), Faragó József (2004), Kiss István (2004), Jakó Zsigmond (2008), Csetri Elek (2010), Maros Dezső (2011), ahogyan a fotón látható (6. kép).

Vizi E. Szilveszter az emléktábla előtt elmondott beszédében újra utalt arra, hogy: „*ez a nap a magyar tudományosság újraegyesítésének fontos pillanata*”.

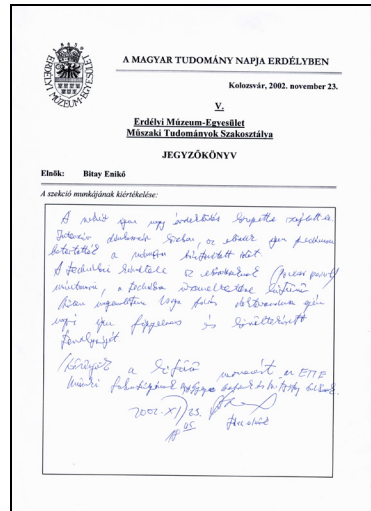
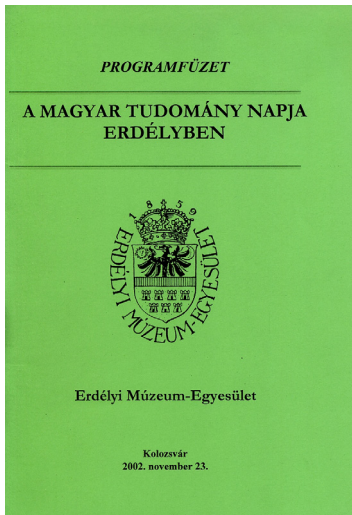
Ezt követően az EME öt szakosztálya párhuzamos szekciókban kezdhetette el a munkát a Protestáns Teológia Intézet előadótermeiben. Ekkor hangzottak el a *III. Műszaki tudományok ülészak* előadásai is.

6. kép. Az MTA Házsongárdi temetőben nyugvó tagjainak emléktáblája (Fotó: BG).

A szakosztályi fórum megnyitóját követően Kerekes Sándor, a Kolozs megyei Tanács alelnöke az ipari parkok fejlesztését és gazdasági hasznosságát mutatta be, majd a kolozsvári, miskolci, temesvári, marosvásárhelyi, brassói és nagybányai műszaki egyetemek professzorai, kutatói értekeztek legfrissebb kutatásai eredményeikről. Sorrendben **Kerekes Sándor**: *Az ipari parkok mint a gazdaságfejlesztés eszközei*, **Gyenge Csaba**: *CNC fogkőszörülés*, **Dudás Illés**: *Csavarfelületek korszerű gyártásgeometriája*, **Delesegy Gyula**: *Szakaszoló melegedésének számítógépes eredményei*, **Selinger Sándor**: *A térinformatika és a fenn tartható fejlődés*, **Dávid László**: *Mesterséges intelligencia alkalmazása a műszaki tudományokban*, **Bíró Károly**: *Új típusú villanymotorok*, **Csibi Vencel**: *Különleges fogaskerék hajtások a mechatronikában*, **Varga Béla**: *Alumínium a gépkocsiparban*, **Bitay Enikő**: *Kopásállóság növelése lézeres felületkezeléssel*, **Kerekes László**: *Irányítási és biztonsági rendszerek bevezetésének jelentősége Románia EU-csatlakozásának előkészítésében*, **Szabó Bálint**: *Történelmi tartószerkezetek és a kulturális örökség*, **Köllő Gábor**: *A XXI. század vasúti közlekedése*, **Pay Jenő**: *Hordócsigás hajtóművek*, **Sándor László**: *Az autópálya történetéről* című előadások hangzottak el. Elolvasható a rendezvény részletes programjában, mely ezúttal *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben*, az EME teljes rendezvényének programpontjait tartalmazza, a központi fórumét, illetve az öt szakosztályét. Ebben található a Műszaki tudományos ülészak programja is (13–15. oldalakon), online elérhető: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28558>. A szakosztályi rendezvény értékelő jegyzőkönyvét a **7. kép** szemlélteti. „A szekció igen nagy érdeklődés közepette zajlott le. Intenzív diskurzus... a technikai kivitele az előadásoknak mintaszerű, a technika üzemeltetése kitűnő... Köszönjük

a kitűnő szervezést az EME Műszaki szakosztályának” – olvasható az ülészak értékelő jegyzőkönyvében Dudás Illés társelnöknek, a Miskolci Egyetem professzorának bejegyzéseként.

7. kép. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben programfüzetének borítója, illetve a harmadik Műszaki tudományos ülészak jegyzőkönyve az ülészak munkálatairól, 2003. november 22.

IV. Műszaki tudományos ülészak, 2003

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórumot 2003-ban is életre hívtuk, november 21–22. között. A rendezvény kétnaposra bővült, helyet adva így az első napi tematikus előadásoknak. „... több időt szeretnénk fordítani a kutatás eredményeinek bemutatása és megvitatása mellett a tudományos munka általános kérdéseire is” – olvashatjuk Egyed Ákos EME-elnök köszöntőjében, a programfüzet borítóját a 8. kép szemlélteti (az EDA-ban online elérhető: <http://hdl.handle.net/10598/28559>). A rendezvény fővédnökségét Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke vállalta, s ettől az évtől kezdve mindig az MTA mindenkori elnöke vette védnöksége alá a fórumot.

A régió kutatás időszerűsége jegyében **Meskó Attila**, az MTA főtitkár helyettese beszámolt a nemrég Budapesten tartott World Science Forum tudományos ülészak következtetéseiről, míg **Berényi Dénes**, az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke a tudomány európai vonatkozású távlatait vázolta. **Pomogáts Béla** irodalomtörténész nem lehetett jelen a rendezvényen, Sipos Gábor, az EME főtitkára olvasta fel a tudós regionális, nemzeti és európai irodalomról szóló dolgozatát.

A délután folyamán **Benedek József** a regionális kutatási paradigmákról és a régiósításról, **Kolumbán Gábor** a régió kutatás módszeréről, **Selinger Sándor** a térinformatikáról mint a régiófejlesztés nélkülözhetetlen eszközéről, **Pozsony Ferenc** a népi kultúra táji ta-

goltóságának kutatásáról Erdélyben és Moldovában, **Balla Árpád** Hargita megye 1970–2002 közötti népmozgalmi adatairól, **Csávossy György** pedig az erdélyi borok tájiságáról értekezett. A központi fórumról, az első napról a Krónika és a Szabadság napilapok számoltak be [11, 12].

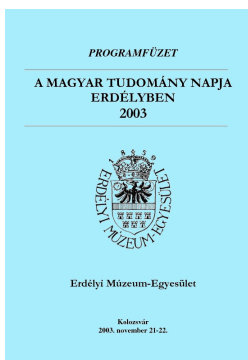
2003. november 22-én, a második napon a szakosztályok párhuzamos szakmai műhelytalálkozóra került sor.

A *Műszaki tudományos ülésszak* programja ebben az évben is a központi MTNE fórum programfüzetében szerepelt, nem készült külön füzet (a MTNE programfüzet online elérhető az EDA adattárában: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28559>, melynek 17–18. oldalán a Műszaki Tudományok Szakosztály rendezvényének programja olvasható).

A felhíváskor a szervezők első alkalommal kísérelték meg, hogy az előadások írott anyagát előre begyűjtsék (ehhez formai követelményt tartalmazó leírást is mellékeltek), publikálási szándékkal. Sajnos ez a kísérlet nem vált be, ezért külön programfüzetet sem volt érdemes készíteni.

Fordulópontot jelentett a helyszín megválasztása, először vettük igénybe a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem vendégszeretetét, a rendezvényhez való hozzájárulásukat. Azóta a helyszín hagyományossá vált, sőt, nem csupán a *Műszaki tudományos ülésszak*ának rendezvényeit, hanem a következő évtől a *Fiatal műszakiak tudományos ülésszak*ának 1. és 2. szekcióját is ott tartjuk.

A műszaki tudományos fórumot **Szirtes Tamás** nyugalmazott kanadai professzor nyitotta meg *Dimenzió-analízis a műszaki és tudományos gyakorlatban* című előadásával; **Kerekes Sándor**, a Kolozs megyei Tanács alelnöke *Régiópolitika és vidékfejlesztés* címmel mutatta be az újabb fejlesztési terveket.

8. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2003 programfüzetének borítója, illetve a harmadik Műszaki tudományos ülésszak fotója, 2003. november 22. (Fotó: BE)*

Ebben az évben volt először többszerzős előadás, mely jellemző a műszaki alkotásokra, hiszen komoly eredmények eléréséhez csapatmunkára van szükség. A legújabb közös kuta-

tásaikat mutatta be **Gyenge Csaba** professzor doktoranduszával, **Varga András**sall: *Versenyképes termékfejlesztés az erdélyi kis- és középvállalatokban* címmel.

Ezt követően kolozsvári, marosvásárhelyi, gyergyószentmiklósi és brassói kutatók, egyetemi oktatók, doktoranduszok következő előadásai hangzottak el: **Géczi Róbert**: *Észrevételek a székelyföldi régió versenyképességének megítéléséhez*; **Szakács József**: *A modern technológiai tudomány szerepe a régiófejlesztésben*; **Kerekes László**: *Integrált menedzsmentrendszerek – a romániai piac új kihívása*; **Csibi Vencel**: *Fogaskerékhajtások kutatása Erdélyben*; **Dávid László**: *Mesterséges idegsejtháló alkalmazásai a folyamatirányításban*; **Márton László**: *Erdélyi bronzharangok károsodási formáinak összefoglaló elemzése*; **Varga Béla**: *Színesfémöntödék szerepe régióknál fejlődésében*; **Szabó Bálint**: *Az épített kultúra regionális kérdései Erdélyben*; **Furu Árpád**: *Torockó – egy erdélyi történelmi régió újjászülött történelmi köntösben*. A programfüzet, az előadók adataival online elérhető az EDA-ban: <http://hdl.handle.net/10598/28559>.

V. Műszaki tudományok ülészek, 2004

A Magyar Tudomány Napja minden év novemberében életre kelt, a központi fórumnak meghatározott témája volt. A szakosztályok külön, önállóan szervezkedtek. A következőkben rájuk már nem térünk ki részletesen, a műszaki rendezvényre összpontosítunk, s ezeknél is csupán a sajátos, arra az évre jellemző eseményre, információra. Felsoroljuk az előadókat s előadásuk címét.

Mivel 2003-ban nem sikerült az előadások írott anyagait begyűjteni, így ebben az évben a magyar nyelvű rövid kivonataikat kértük el. A rendezvény meghirdetésére elkészült a szakosztály programfüzete, mely előszót, az előadók adatait, az előadások időpontját, címét, illetve az említett kivonatokat tartalmazta. A füzet utolsó oldalán pedig a soron következő rendezvénynek a meghívója volt (az *FMTÜ* 2005. márciusi fórumára). Tehát a füzet amolyan szakosztályi tudósító, hírlevél szerepet töltött be.

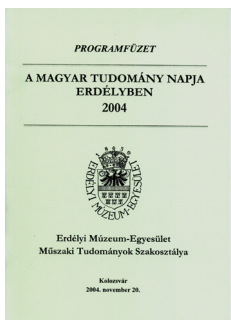
A programfüzet borítóját a **9. kép** szemlélteti, online elérhető az EDA-ban: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28566>.

A résztvevők, előadók többnyire visszajáró személyek, kutatók, oktatók, érdekes volt követni a folyamatokat: hallani az adott évi kutatásaik, munkájuk újabb eredményeit, fejleményeit.

Minden évben igyekeztünk egy-egy jeles határon túli műszaki személyiséget megszólítani. 2004-ben a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola főigazgatója, Nyers József egyetemi tanár tisztelt meg bennünket jelenlétével, s tartott *Megújuló energiaforrások és berendezések* címmel előadást.

Ebben az évben is voltak többszerzős előadások, utalva a kialakuló kutatócsapatok műhelymunkájára. A következő előadások hangzottak el időrendi sorrendben: **Kerekes Sándor**: *Terület- és vidékfejlesztési tervek térinformatika segítségével*; **Kerekes László**: *Integrált irányítási rendszerek – a biztonságos és hatékony vállalatvezetés eszköze*; **Brassai Sán-**

dor Tihamér, Dávid László, Bakó László: *CMAC típusú mesterséges neurális hálózat hardware megvalósítása és folyamatirányításban való alkalmazása; Kismihály János:* *HSC-HPC, Nagy sebességű és nagy teljesítményű marási eljárások és szerszámok; Gyenge Csaba, Varga Zolt, Gyenge Zoltán:* *Környezetbarát technológiák a gépgyártásban; Márton László:* *Napórakutatások Hargita megyében; Varga Béla:* *Öntészeti alumíniumötvözetek gáztalanítása.*

9. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett Műszaki tudományos ülésszak programfüzetének borítója, a rendezvény fotója, 2004. november 20. (Fotó: BHZ)*

VI. Műszaki tudományos ülésszak, 2005

2005-ben a szakosztály a kutatási eredményei alapján az MTNE központi fórumának témájába illeszkedő előadással képviseltette magát. **Szakács József, Bitay Enikő** *Műszaki kutatások és fejlesztések Erdélyben a XX. századig* című tanulmányát Szakács József nyugalmazott főkutató mutatta be 2005. november 18-án. A központi fórum előadásait a következő évben az EME egy közös kötetben jelentette meg: Ilyés Szilárd, Tamásné Szabó T. Csilla (szerk.): *Az erdélyi magyar tudománytörténet. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2005. évi fórumán elhangzott előadások.* Az EME kiadása, Kolozsvár, 2006. (online itt érhető el: <http://hdl.handle.net/10598/15469>).

2005. november 19-én, akárcsak az előző évben, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya a Sapientia EMTE központi épületében szervezte meg immár a *6. Műszaki tudományos ülésszakot*. A korábbi évhez hasonlóan készült el a programfüzet az előadások magyar nyelvű kivonataival. A *Magyar Tudomány Napja Erdélyben* rendezvénysorozat keretében megszervezett *műszaki ülésszak* (2005. november 19.) programfüzetének borítója a **10. képen** látható, teljes terjedelemben az EDA-ban online elérhető: <http://hdl.handle.net/10598/28561>.

A műszaki fórumon a következő előadások hangzottak el: **Kerekes Sándor:** *Kolozs megye hosszú távú fejlesztési terve;* **Gyenge Csaba:** *Integrált termékfejlesztés és gyorsprototípezés;* **Dávid László, Gyenge Csaba, Bakos Levente: *Hagyományos és holonikus termelésütemezés összehasonlítása kritikus út módszerére alapuló algoritmus***

által; **Hollanda Dénes, Tolvaly-Roşca Ferenc:** Fogaskerék-hajtáspontosság-vizsgálatok számítógépes testmodelleken; **Csibi Vencel, Noveanu Simona:** Elasztikus kötések a mechatronikában; **Orbán György:** Számítógép alkalmazása az ívelt fogú kúpkerék-hajtások kapcsolódásának tanulmányozásában; **Gobesz Ferdinánd-Zsongor:** Számítógéppel segédelt tanulás az építészetben; **Márton László:** A segesvári óratorony harangjairól; **Szócs Katalin:** A természeti és műszaki ismeretek jelképes ábrázolása; **Baki-Hari Zoltán-Gábor:** Termékfejlesztés tegnap s ma.

10. kép. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, illetve fotója, 2005. november 19. (Fotó: BHZ)

VII. Műszaki tudományos ülészak, 2006

A hetedik ülészak 2006. november 25-én zajlott le, a megszokott módon. A rendezvény programfüzetét ezúttal **háromnyelvű kivonattal** (magyar, román és angol nyelvű) bővítettük, arra való tekintettel, hogy néhány kutatócsoportban román anyanyelvű kutató is részt vett, ezzel megkönnyítettük a szakmai kommunikációt. Nem titkolt célunk volt az is, hogy példát mutassunk a multikulturális szemléletről, ne csak követeljük az anyanyelvű szakmai oktatást.

A programfüzet borítóját a **11. kép** szemlélteti, teljes tartalma itt olvasható: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28567>.

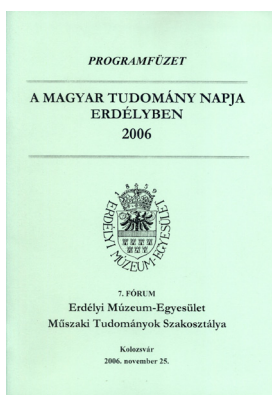
Meghívott előadóvendégünk ezúttal **Sikolya László**, a Nyíregyházi Főiskola Műszaki és Mezőgazdasági Karának dékánja volt, aki intézményét s az általuk felkarolt kutatási témákat mutatta be.

Az előadásokat két modulban tartottuk meg. Nevezetesen: **Kerekes Sándor:** *Kolozs megye fejlesztési terve a 2007–2013. időszakra*; **Gyenge Csaba, Varga András, Gyenge Zoltán, Costea Ancuța:** *Kockázat alapú karbantartási módszer bevezetése az erdélyi ipari vállalatokban*; **Kerekes László, Csernátóni Zsuzsanna:** *Környezeti tényező és hatásfelmérés – a környezet központi irányítási rendszerek kiépítésének hatékony eszköze*; **Máté Márton, Hollanda Dénes:** *A hengeres fogaskerekek lefejtésekor keletkező valós származtató felüle-*

tek; **Torkos Zoltán:** *Ipari cégek és kutatóintézetek nemzetközi együttműködése az Európai Unió által támogatott kutatás-fejlesztési projektekből;* **Kismihály János:** *Nagyteljesítményű keményfém marószerszámok;* **ifj. Orbán György:** *Urbanisztikai és építészeti megfontolások az iszlám tradíciók kortárs értelmezésében;* **Baki-Hari Zoltán-Gábor:** *Flexibilis szerszámok gyártása MoldFusion technológiával;* **Szabó Bálint:** *Épített örökségvédelem a Brétfüben;* **Márton László:** *Mozzanatok a székelyföldi vasgyártás történetéből;* **Szőcs Katalin:** *A madár mint a természeti ismeretek egyik szimbóluma.*

Az előadások sokszínűségéről a különböző műszaki szakterületekről érkezett előadók kutatási témái gondoskodtak. Hallhattunk értekezést a korszerű gyártástechnológiákról és szerszámokról, a környezetvédelemről, a kockázat alapú karbantartásról, a területfejlesztésről, az urbanisztikáról, a műemlékvédelemről s a technikatörténetről, ahogy ezt az ülészak jegyzőkönyve is tanúsítja.

11. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett hetedik Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, illetve fotója, 2006. november 25. (Fotó: BHZ)*

VIII. Műszaki tudományos ülészak, 2007

A nyolcadik fórum a Sapientia EMTE nagy létszámú részvételével emelkedik ki a többi közül. Beleláthattunk a fiatal intézmény két karának tudományos kutatási törekvéseibe, s az elért eredményeket is értékelhettük. Az ülészakot a csapatmunka jellemezte, az elhangzott tizenhat előadásnak összesen 46 szerzője volt.

A programfüzet ezúttal is háromnyelvű volt, borítóját a **12. kép** szemlélteti, teljes tartalma itt olvasható: <http://hdl.handle.net/10598/28568>.

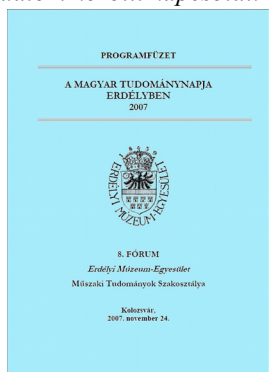
Az előadásokat két csoportban adták elő. Kiemelt előadást **Lányi Szabolcs** egyetemi tanár tartott *A csíkszeredai biomérnöki szakok (a Műszaki és Természettudományi Tanszék) tudományos tevékenysége* címmel.

Ezután mutatták be a kar munkatársai (oktatók, kutatók) csoportos kutatási eredményeiket, az első szerzők által. **Mara Gyöngyvér, Kerekes Zsófia, Szakács Gyöngyike, György**

Éva, Ábrahám Beáta, Mészáros Sándor, Lányi Szabolcs: *A molekuláris biológiai módszerek használatának lehetőségei a biokorróziót okozó gombafajok azonosításában;* **Ábrahám Beáta, Miklóssy Ildikó, Albert Csilla, Székely Annamária, Mara Gyöngyvér, Mészáros Sándor, Csutak Éva, Lányi Szabolcs:** *A xilóz izomeráz enzim heterológ expressziója, tisztítása és aktivitásmérése;* **Máthé István, MáriaIligeti Károly, György Éva, Biró Klára, Benedek Tibor, Szász Emőke:** *Természetes szennyezésbontó aktivitás becslése szénhidrogénnel szennyezett talajokban;* **Mészáros Sándor, Máté Szilárd, Mészáros Ildikó, György Éva, Mara Gyöngyvér, Ábrahám Beáta, Lányi Szabolcs:** *Folyókák online monitoringja.*

Ebben az évben a bemutatott kutatási témákat nem csupán az intézményközi kapcsolatok jellemezték. Az ipar, a kutatóintézetek is szép számban képviselték magukat a hagyományosan jelen levő felsőoktatási intézmények mellett.

Az alábbi előadások hangzottak el: **Gobesz Ferdinánd-Zsongor:** *Ökológikus építkezési informáló rendszer;* **Kerekes László:** *Munkahelyi egészség- és életbiztonsági menedzsment rendszerek bevezetése;* **Tamás Levente, Lazea Gheorghe, Iváncsy Szabolcs:** *Jelfűzési technikák pozícióméréshez;* **Hollanda Dénes, Máté Márton:** *Az egyenes fogú metszőkerék geometriai sajátosságainak javítási lehetőségeiről;* **Gyenge Csaba:** *A profilkorrekciós hengeres fogaskerek komplex digitális ellenőrzésének adatfeldolgozása és kiértékelése;* **Kovács József, András József:** *A romániai külszíni fejtésekben található lignit és a jellegzetes meddőközetek forgácsolási jellemzőinek meghatározásával kapcsolatos kutatások eredményei;* **Torkos Zoltán:** *Új felfogások alkalmazása a tervezésben a Disher Design cégnél;* **Kismihály János:** *Keménymarás alkalmazása Gleason marófejek előállítására;* **Márton László, Bitay Enikő, Talpas János:** *Technikatörténeti örökség a kalotaszegi Magyarvalkón;* **Udvardy László Gergely:** *Integrált Közút Management Rendszer – egy közúti stratégia konceptusa és modellje;* **Baki-Hari Zoltán-Gábor:** *A műszaki tudományok és a társadalom közötti kapcsolat.*

12. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvény keretében megszervezett nyolcadik Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, illetve fotója, 2007. november 24. (Fotó: BHZ)*

IX. Műszaki tudományos ülészek, 2008

A kilencedik ülészek 2008. november 22-én zajlott le. A szép számú, változatos témájú előadást háromnyelvű programfüzet hirdette meg, amely technikai információkkal is bővült (közlekedési eszközök, ajánlott taxik, fontosabb címek, eligazító térkép), online itt olvasható: <http://hdl.handle.net/10598/28569> (borítóját a **13. kép** szemlélteti).

Nőtt a résztvevők száma, és a magyarországi intézmények oktatói és kutatói is előszere-ttel kapcsolódtak be a fórum szakmai munkájába, egyharmad részben képviseltették ma-gukat. Mindkét tendencia tart azóta is.

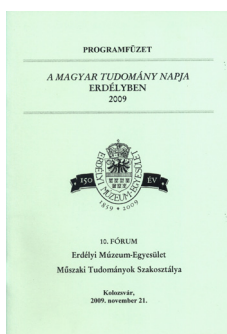
13. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett kilencedik Műszaki tudományos ülészek programfüzetének borítója, fotója, 2008. november 22. (Fotó: BHZ)*

Az előadások listája időrendi sorrendben: **Sikolya László:** *Az amaránt termesztés és feldolgozás gépesítése Magyarországon;* **Jármai Károly, Száva János, Dani Péter, Varga Béla:** *Acélszerkezetek tűzvédelmi tervezése és gyakorlati mérése;* **Kalmár László, Jármai Károly:** *Ipari elszívó rendszer hatékonyságának és gazdaságos üzemeltetésének javítása numerikus optimáló algoritmusok alkalmazásával;* **Pokorádi László:** *Fuzzy modellek és alkalmazásuk;* **Tiba Zsolt:** *Gépészeti modellezés és a környezetbarát üzemeltetés kapcsolata;* **Bitay Enikő, Kovács Tünde:** *Lézeres felületkezelés hatásának elemzése a kopásállóságra;* **Kerekes László:** *Minőségirányítási rendszerek bevezetése a felsőoktatásban;* **Imecs Mária, Incze János Jób, Szabó Csaba:** *Kalickás indukciós motor vektoriális szabályozása kettős mező-orientációval;* **ifj. Orbán György:** *A Biblia mint inspirációs forrás a vallásos építészetben;* **Gyenge Csaba, Varga András, Gyenge Zoltán:** *Környezetbarát technológiák a gépjárműgyártásban;* **Száva János, Kakucs András, Gálfi Botond:** *A hengerfejpakolás mechanikai tulajdonságai mint környezetvédelmi tényező;* **Kakucs András, Száva János, Dani Péter, Gálfi Botond, Jármai Károly:** *Felhabzó festékek vége-selemes modellezése;* **Pap István:** *A térmechanizmusok dinamikai kiegyensúlyozásának optimalizálása;* **Varga Béla:** *Zink-alumínium ötvözetek eutektoidos átalakulásának dilatométeres vizsgálata;* **Márton László:** *Bábos toronyórák a Küküllők középső folyásának vidékéről;* **Tamás Levente, Majdik András, Lazea Gheorghe:** *Állapotbecslési technikák a robot navigációs alkalma-*

zásokban; **Szőcs Katalin:** *A kísérletező tudományok képjeleiről. A kör;* **Baki-Hari Zoltán-Gábor:** *Hatékony termékfejlesztés az új évezred kezdetén.*

X. Műszaki tudományos ülészak, 2009

A jubileumi évben az Erdélyi Múzeum-Egyesület megalakulásának 150. évfordulóját ünnepeltük, és közelgett a Műszaki Tudományok Szakosztálya megalakulásának 20., a Műszaki tudományos ülészak elindulásának 10. évfordulója. A tizedik ülészak háromnyelvű előadás-kivonatokat tartalmazó programfüzetének előszavában a szakosztályi elnök tollából olvashatjuk a következő gondolatot: „*Lehet-e ünnepnapja a tudománynak? Amennyiben a tudomány művelése az év minden napjára jellemző, akkor valóban lehet egy nap, mikor ezen eredményeket összegezzük, megvitatjuk. E hármass ünnep, s az eddig elért eredmények számadásra kötelez, s egyben megújulásra, az új irányok meghatározására, együttműködések megalapozására készlet*”. A programfüzet borítója a **14. képen** látható, a teljes tartalma itt olvasható: <http://hdl.handle.net/10598/28570>.

14. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett tizedik Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, fotója, 2009. november 21. (Fotó: BHZ)*

A fórum megnyitó előadását a szakosztályi elnök tartotta a hármass ünnep jegyében, taglalva Műszaki Tudományok Szakosztályának szerepét a magyar műszaki tudományosságban. Ezt követte a tudományos kutatások eredményeit bemutató 16 előadás két részletben.

Az előadások lajstroma sorrendben: **Bitay Enikő:** *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztályának szerepe a magyar műszaki tudományosságban;* **Pokorádi László:** *A matematikai modellek bizonytalansága;* **Jármai Károly, Farkas József, Oláh Róbert:** *Hegesztett szerkezetek optimális méretezésének újabb eredményei;* **Hajdú Sándor, Lakatos Károly:** *Bánki Donát nagyszerű alkotása: az 1917-ben szabadalmaztatott kis vízturbina;* **Varga Béla, Fazakas Éva, Varga Lajos Károly:** *Dilatométerrel vizsgált amorfkristályos fázisátalakulások alumínium ötvözetekben;* **Kakucs András, Dani Péter, Jármai Károly, Száva János, Gálfi Botond-Pál:** *Kísérleti berendezés felhabzó tűzvédelmi bevonatok tanulmányozására;* **Imecs Mária:** *Gerjesztő tekerces szinkron generátorok vektoriális*

szabályozása a mezőorientáció elve alapján; **Tamás Levente:** LIDAR alapú emberfelismerés és -követés mobil robotokkal; **Gyenge Csaba, Oláh László:** Különleges lefejtőmaró edzett hengeres fogaskerekek simítására; **Máté Márton, Hollanda Dénes, Papp István:** A gömbmozgás néhány kérdéséről; **Bitay Enikő, Márton László, Talpas János:** Technikatörténeti kutatások Magyargyerőmonostor gótikus templománál; **Mihalik András:** A 155 éves Bezdáni kamarazsilipnek – mint az első magyar, európai betonépítménynek, a világ első teljesen betonból épült hajózsilipjének – a viselkedése és diagnosztikája „IN SITU”; **Gobesz Ferdinánd-Zsongor, Kopenetz Ludovic:** Építés: biztos bizonytalanság; **Máthé Aliz Éva, Alexa Pavel, Gobesz Ferdinánd-Zsongor:** Néhány korszerű eljárás és eszköz az épület-szerkezetek viselkedésének a szabályozásához földrengéskor; **Ifj. Orbán György:** Városkép a folyók tükrében és a partok hasznosíthatósági lehetőségei; **Szőcs Katalin:** Gyorsuló kihívások az új energia használatánál; **Baki-Hari Zoltán-Gábor:** Modern termelési módszerek az új RP eljárások segítségével.

XI. Műszaki tudományos ülészak, 2010

A tizenegyedik ülészak 2010. november 20-án hagyományos módon szerveződött. A háromnyelvű rövid összefoglalók, a programfüzet digitális változata itt található: <http://hdl.handle.net/10598/28571>, a borító a **15. képen** látható.

15. kép. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett tizenegyedik Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, fotója, 2010. november 20. (Fotó: BHZ)

Az előadások lajstroma: **Bitay Enikő:** Az EME hozzájárulása a műszaki kutatások alapfeltevételeinek megeremtéséhez; **Pokorádi László:** A Monte-Carlo szimuláció szemléltetése és alkalmazása; **Dezső Gergely, Szigeti Ferenc, Varga Gyula, Péter László:** Szerszámkopás és felületi érdesség vizsgálata környezetbarát megmunkálásoknál; **Gyenge Csaba, Frättilä Domnița:** Gyakorlati kutatások a környezetbarát fogazás területén; **Máté Márton, Hollanda Dénes:** Arkhimédeszi spirál-vezérgörbéjű hengeres fogaskerekek; **Gobesz Ferdinánd-Zsongor, Kopenetz Gh. Ludovic:** Számítástechnikai eszközök az építőmérnöki képzésben; **Imecs Mária:** A térfázor elméletől a villamos gépek egységes szabályozási elvéig;

Vallasek István, Roósz András, Veres Zsolt, Szőke János, Szirovicza Péter, Török Gyula, Káli György: *Bizmuttellurid alapú félvezető ötvözetek egykristályainak előállítása és jellemzése;* **Varga Béla:** *Alumíniumolvadékok gáztalanítása;* **Bitay Enikő, Márton László, Szőcsné Gazda Enikő:** *Szemelvények a háromszéki vasipar történetéből (XIX. század);* **Mihalik András:** *Szivárgó rendszerű előregyártott vasbeton elemekből kivitelezett küszöb-gát 25 év alatti viselkedése és diagnosztikája „in situ” a Sebes-Körös nagyváradi szakaszán;* **Ifj. Orbán György:** *Római katolikus egyházi műemlékek és ingatlanok számbavétele és hasznosítási lehetőségeinek tanulmányozása a gyulafehérvári főegyházmegyében;* **Baki-Hari Zoltán-Gábor:** *Modern technológiák flexibilis-moduláris szerszámok előállítására.*

XII. Műszaki tudományos ülészak, 2011

2011-ben megújult a programfüzet, új borítója (**16. kép**) érzékelteti, hogy a műszaki ülészak továbbra is része az EME égisze alatt szervezett *A Magyar Tudomány Napja* Erdélyben fórumnak. Az előadások háromnyelvű kivonata (magyar, román és angol nyelven) szintén megmaradt, ezzel segítvén a széles körű tájékoztatást. A programfüzet online itt érhető el: <http://hdl.handle.net/10598/15441>.

16. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett XII. Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, fotója, 2011. november 26. (Fotó: TJ)*

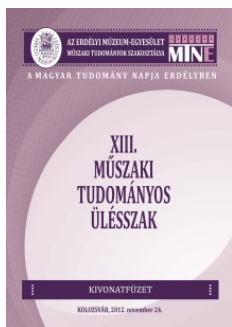
A fórumon elhangzott előadások lajstroma. **Bitay Enikő:** *A műszaki tudományok gyakorlatorientált fejlesztése – különös tekintettel az oktatásra és a kutatásra;* **Dudás László:** *Számítógéppel segített fogaskerék-fejlesztés;* **Hollanda Dénes, Máté Márton:** *Homlokpalást fogazati alakos tárcsamárók profiltartásának kérdése;* **Gyenge Csaba, Olah László:** *Új technológiai eljárás a golyós hajtóművek gyártására;* **Jármai Károly, Farkas József, Kovács György, Daróczy László, Barcsák Csaba, Dúl Róbert, Kota László, Oláh Róbert:** *Szerkezetek és rendszerek optimalása;* **Tiba Zsolt:** *Gépészeti tervezés mechatronikai rendszerrel;* **Kocsis Imre:** *Alkalmazások bemutatása a műszaki matematika oktatásában: lineáris rendszerek elemzésének eszközei komputeralgebrai rendszerekben;* **Pokorádi László:** *Termálvízrendszer bizonytalanságelemzése;* **Imecs Mária:** *Kalickás aszinkron motoros*

hajtás vektoriális szabályozása kettős mezőorientációval; Kalmár László, Ralf Hellmann, Régert Tamás, Varga Zoltán: Áramköri panelben nagy teljesítményű led által keltett hővezetési folyamat numerikus szimulációja; Dömötör Ferenc, Lakatos Károly, Szamosi Zoltán: Mezőgazdasági hulladékból energia: szalmából készült pellet; Papp Viktória: Agripelletek helyzete Magyarországon; Kolozsváry Zoltán: Hangsúlyváltások a műszaki felülettudomány területén; Papp István: Forgódugattyús motorok fejlesztéséről; Kisfaludi-Bak Zsombor, Gobesz Ferdinánd-Zsongor: Környezetkímélő házak szalmabálából; Bitay Enikő, Márton László, Orbán György, Talpas János: Kolozsvári templomtornyok, harangok, toronyórák. A Szent Mihály-templom és a Ferencesek temploma; Mihálik András: Talajmechanikai és műszaki paraméterek tanulmányozása különböző támasztószerkezetek struktúrájának a függvényében; Szócs Katalin: A természettudományok és a mértani formák kapcsolódásai.

XIII. Műszaki tudományos ülészak, 2012

A XIII. MTÜ változást hozott: a programfüzet meghatározás helyett kivonatfüzet szerepel (17. kép), tartalmazza az előadások háromnyelvű rövid összefoglalóit (magyar, román és angol nyelven). Újítás volt, hogy a kivonatfüzet felkerült az EDA-ba, s a fórum megnyitóján már olvasható volt online módon. „Örömmel jelentem be, hogy a rendezvény megnyitásával egy időben az előadások tartalmi kivonatai elérhetők az Erdélyi Digitális Adattárban: <http://hdl.handle.net/10598/25038>.” – olvasható a kivonatfüzet köszöntőjében.

17. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett XIII. Műszaki tudományos ülészak programfüzetének borítója, fotója, 2012. november 24. (Fotó: Sz.J)*

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben központi fórumának 2012. évi témája: *A felfedező tudomány 21. század eleji eredményei és távlatai Erdélyben*. Ennek keretében Dávid László egyetemi tanárnak, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektorának *Az optimális irányítás, egy új innovatív szemlélet a globális felmelegedés gondjainak kezelésére* című plenáris előadását hallhattuk, melyet másnap a műszaki tudományok XIII. ülészakának előadásai követték. A fórumon – immár hagyományosan – beeláthattunk az EME Mű-

szaki Szakosztály tudomány- és technikatörténeti szakcsoportjának munkálataiba, egy-szersmind megismerhettük egyes intézmények, kutatócsoportok, kutatók aktuális kutatási eredményeit is, s mint mindig, lehetőség nyílt a további szakmai kapcsolatok kialakítására, a jövő irányvonalainak felvázolására a műszaki tudományok terén.

A tanulmányok lajstroma: **Bitay Enikő:** *A magyar műszaki nyelv úttörői, Debreczeni Márton műszótárai*; **Dezső Gergely, Szigeti Ferenc:** *Forgácsleválasztás modellezése különböző homlokszögű forgácsoló ékek esetén*; **Máté Márton, Hollanda Dénes:** *A fogaske-rék fogfelületén hántolás során kialakuló elméleti érintkezési görbe vizsgálata*; **Bodzás Sándor, Dudás Illés:** *Spiroid csiga és tányérkerék virtuális és valós modelljeinek előállítás-a*; **Imecs Mária:** *Hálózatbarát- és villamosgép-barát teljesítményelektronikai áramirányítók*; **Bitay Enikő, Márton László, Nagy Tibor, Talpas János:** *Borsa-völgyi toronyórák*; **Tamás Levente:** *Várostérkép készítése 3D-s mérés technikával*; **Takács Petra-Renáta, Kisfaludi-Bak Zsombor:** *Hidrotechnikai alkalmazása egy ismert matematikai függvénynek*; **Vekov Imre:** *Betonkenu építése versenyzés céljából*; **Orbán György:** *A Gyulafehérvári Római Katolikus Egyházmegye ingatlanjainak hasznosítása Kolozs megye északi részén – Mária-zarándokút vonal fejlesztése*; **Orbán György:** *Térrányrendszerek eredete – Vitruvius átriumos házának zenei értelmezése.*

XIV. Műszaki tudományos ülésszak, 2013

A 2013. év újabb áttörést jelentett, régi törekvés valósult meg: sikerült az előadásokat a fórum előtt egy csokorba gyűjteni és cd-n kiadni. Időnk nem volt arra, hogy a szövegeket lektorált formában közölhessük. Ezért 2014-ben – mikor a tanulmányokat már könyv formátumban terveztük kiadni (összegyűjteni s lektorálni) – felmerült fel a gondolat, hogy a XIV. MTÜ tanulmányait is lektoráltassuk, s javított formában kötetben kiadjuk. Erre szolgál a jelen kiadvány.

Mivel a XIV. MTÜ fórumnak volt cd-je, a kivonatfüzet elveszítette jelentőségét, csupán a programot tartalmazó füzetecskét szerkesztettünk (**18. kép**), mely továbbra is tartalmazta a segítő információkat, online itt olvasható: <http://hdl.handle.net/10598/28157>.

Ugyancsak újdonság volt ebben az évben, hogy az ülésszak létrehozásában társszervező-ként csatlakozott az EME Műszaki Tudományok Szakosztályához a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Műszaki és Humántudományok Kara.

A fórum jelentőségét tovább erősítette az is, hogy ettől az évtől kezdve a rendezvény ün-nepélyes keretet biztosított az erdélyi magyar műszaki tudományosságért kifejtett tevékeny-ség elismerésére is. Első ízben adtuk át a Jenei Dezső-emlékplapot, amelyet ezúttal Hollanda Dénes és Csibi Vencel professzorok kaptak meg.

A XIV. MTÜ előadásainak lajstroma: **Dezső Gergely, Szigeti Ferenc:** *Forgácsoló meg-munkálások szimulációja*; **Dudás László:** *Energetikai gépek nem szabályos csavarfelületei-nek köszörelése*; **Dobránszky János, Bitay Enikő, Major László, Nagy Péter:** *Értágító betétek lézersugaras hegesztése*; **Máté Márton, Hollanda Dénes:** *Arkhimédész-féle spirális*

vezérvonalú fogakkal rendelkező hengeres fogaskerekek foglábfelületének modellezése; Papp István, Tolvaly-Roşca Ferenc: Új módszer a karos mechanizmusok dinamikus ki-egyensúlyozására; Imecs Mária: Kettős mezőorientációs szabályozási struktúra mechanikai érzékelő nélküli kalickás indukciós motoros hajtás részére; Gobesz Ferdinánd-Zsongor, Kegyes Csaba: Földrengési szabványok fejlődése és alkalmazása Erdélyben; András József, Kovács József: A mechatronika alkalmazása a bányagépek tervezésében; Sándor Gábor, Szabó György: Az antropogén eredetű anyagok vizsgálata Debrecen talajaiban; Simon Pál: Ütemezési feladatokra alkalmazott genetikusan kódolt algoritmus keresztező operátorainak vizsgálata; Kakucs András, Papp István, Tolvaly-Roşca Ferenc, Forgó Zoltán: Bolygó dugattyús pneumatikus motor; Bitay Enikő, Márton László, Nagy Tibor Sándor, Talpas János: Kide templomai, toronyórája és harangjai; Vallasek István: A megújuló energiaforrások hasznosításának helyzete Romániában; Orbán György, Talpas János: Zarándoklat, turizmus és építészet Kolozs megyében, a „Mária út” mentén; Kovács-Coskun Tünde, Pinke Péter, Bitay Enikő: A szemcseméret és a mechanikai tulajdonságok kapcsolata hegesztett varratoknál.

18. kép. *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett XIV. Műszaki tudományos ülésszak programjának borítója, cd-je, fotója, 2013. november 23. (Fotó: TJ)*

XV. Műszaki tudományos ülésszak, 2014

A 2014. évi, XV. MTÜ szervezését eleve, tudatosan úgy indítottuk, hogy a tanulmányok lektorált változatát egy új sorozatban, a Műszaki Tudományos Közleményekben (MTK)

fogjuk közzétenni. A fórumra, akárcsak az előző évben, csupán program jelent meg kivonatok nélkül (19. kép), amely online itt érhető el: <http://hdl.handle.net/10598/28564>.

A rendezvény keretében a Jenei Dezső-emléklapot ezúttal Dávid László, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora vehette át az erdélyi magyar műszaki tudományosságért kifejtett tevékenysége elismeréseként.

19. kép. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében megszervezett XV. Műszaki tudományos ülésszak programjának borítója, fotója, 2014. november 22. (Fotó: TJ)

A megtartott előadások lajstroma, mely egyben az MTK következő, 2. számának a tartalma is: **Dezső Gergely, Szigeti Ferenc:** *Fémforgácsolási folyamatok szimulációja*; **Dávid László, György Katalin, Kelemen András:** *Alkalmazott modell-alapú prediktív irányítási algoritmusok összehasonlítása az állapotfüggő Riccati-egyenlet, illetve véges horizontú DLQR algoritmus segítségével*; **Máté Márton, Hollanda Dénes:** *Arkhimédész-féle spirális fogirány vonalú hengeres fogaskerek burkolásának sajátos, a burkolt felületsereg eloszlását jellemző aspektusáról*; **Márton László, Kocsis Lóránd, Katona Norbert, Szigeti Péter:** *Biológiai jelfeldolgozás újabb módszerei*; **Forgó Zoltán, Tolvaly-Roşca Ferenc:** *Gantry-típusú, párhuzamos hajtású robot modellezése és vizsgálata*; **Pásztor Judit, Forgó Zoltán:** *Altalajlazító munkaeszközének kinematikai és dinamikai vizsgálata*; **Tolvaly-Roşca Ferenc, Forgó Zoltán:** *Modern fogaskerék-modellezési eljárások összehasonlító tanulmánya*; **Gyenge Csaba:** *Különleges csigahajtások korszerű technológiája*; **Popa-Müller Izolda, Papp István, Kakucs András:** *Tű- és cérnarángató mechanizmus pozíciójának vizsgálata kényszeregyenletek segítségével*; **Popa-Müller Izolda, Papp István, Kakucs András:** *Tű- és cérnarángató mechanizmus sebességének vizsgálata kényszeregyenletek segítségével*; **Losonczy Lajos:** *Nem konvencionális megoldások neurobiológiai jelek nem-invazív mérés-technikájában*; **Farkas Loránd, Losonczy Lajos:** *Rendszerfejlesztés beágyazott biológiai-méréstechnikai autonóm kommunikációs hálózatokra*; **Bakos Levente:** *Egészségvédelem és társadalmi felelősségvállalás veszélyes ipari rendszerekben*; **Tihanyi Károly, Törzsök Péter, Dobránszky János, Bitay Enikő:** *Alumínium-szén-szál kompozit huzal mikroszerkezetének vizsgálata*; **Fekete Albert-Zsombor, Jakab-Farkas László:** *Parciális nyomások mérésére alkalmas beágyazott rendszer fejlesztése reaktív porlasztóberendezés számára*; **Kacsó Zoltán, Kelemen András, Imecs Mária:** *Indukciós gépek rotorfluxusának azonosítása csúszómód állapotmegfigyelővel*; **Szabó Csaba, Imecs Mária, Szőke (Benk)**

Enikő, Incze János Jób: *Mechanikai érzékelő nélküli kalickás indukciós motor kettős mezőorientációs szabályozásának implementációja;* **András József, Kovács József:** *A Zsilvölgyi szénbányászat a XX. század elején. A korukat meghaladó technológiai újítások;* **Bitay Enikő, Márton László, Mohácsi Bugárszki Norbert, Angi Norbert:** *Egy ókori gabonaőr-lő szerkezet – a taposómalom újjászületése;* **Gobesz Ferdinánd-Zsongor, Kopenetz Lajos:** *A kolozsvári építőmérnöki képzés mai kérdései;* **Orbán György:** *A püthagoraszi középarányosok jelentős tulajdonságai és szerepük az építészetben;* **Talpas János:** *Műszaki alkotások megőrzése az idegenforgalom fejlesztésével;* **Vajdics Dániel, Kovács-Coskun Tünde:** *A TRIP ponthegesztésének hatása;* **Vekov Géza, Pokorádi László:** *Technikai rendszerek állapotleírásának kérdései.*

Következtetések

Az évek során az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya a *Műszaki tudományos ülészak* megszervezésével hagyományos fórumot teremtett a hazai kutatók munkájának megismertetésére, egyszersmind lehetőséget teremtett külföldi vendégeink számára is intézményük, illetve kutatásaik bemutatására.

Az MTÜ szervesen kötődik a MTNE központi fórumához, ezáltal az MTA *A Magyar Tudomány Ünnepe* rendezvénysorozatához is.

Az MTÜ tizenöt fórumának áttekintése során világossá vált számunkra, hogy a programfüzeteket visszamenőleg is el kell helyeznünk az EDA-ban, hiszen értékes információkat tartalmaznak. Az egyes előadások tartalmát ugyan nem tudjuk utólag közölni, de kivonatukat s a megvalósult programot közzétehetjük, terjeszthetjük, s érzékeltethetjük ezzel azt is, hogy sok szakmai párbeszédnek, vitának, megoldásnak és szakmai kapcsolatnak volt helye az MTÜ és remélhetőleg ez a továbbiakban is így marad.

Az eddigi tizenöt ülészak alatt 53 kutatóműhely munkáját ismerhettük meg, ebből 30 egyetemi (15 hazai), 8 ipari és 11 kutatási intézmény (6 hazai) volt.

Így az eddigi tizenöt ülészakon bemutatott 206 előadás révén összesen 362 szerző kutatómunkájába nyerhettünk bepillantást, melyeknek a jelentős része (az utóbbi években ez jellemző) intézményközi együttműködés keretében valósult meg.

A Magyar Tudomány Napja alkalmából életre hívott kolozsvári rendezvénysorozat szervesen illeszkedik egyfelől az egyetemes magyar tudományosság ünnepi programjába, másfelől a hagyományos rendezvénysorozat gazdájának, az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek törekvéseibe: *hidat verni a múlt értékei, a jelen kutatásai, a jövő eredményei közé, s mindezzel szolgálni a magyar tudományt, az erdélyi magyar közösséget.*

Köszönetnyilvánítás

A szerző köszönetét fejezi ki *Kálóczy Katalinnak* a szöveggondozásért/olvasószervezésért és *Szilágy Júliának* szakosztályi titkárnak a szakosztályi dokumentumok digitalizálásáért.

Szakirodalmi hivatkozások

- [1] Benkő Samu: *A romániai magyar tudomány helyzete és az Erdélyi Múzeum-Egyesület feladatai*. Akaprint, Budapest, 1993. március. 32–33.
- [2] Jenei Dezső: *Az EME Műszaki Tudományok Szakosztályának feladatai*. Kézirat, mely felkérésre készült a szakosztály honlapjának kialakításához, EME-MTSZ, szakosztályi irattár, Kolozsvár, 2000. augusztus 31. <http://hdl.handle.net/10598/28573>
- [3] Bitay Enikő: *Az EME Műszaki Tudományok Szakosztályáról röviden*. Kézirat, EME-MTSZ, szakosztályi irattár, Kolozsvár, 2009. <http://www.eme.ro/muszaki>
- [4] Tarnóczy Mariann: *A tudomány nemzeti funkciója*. Korunk, Harmadik folyam XI/3. 2000. március. <http://www.hhrf.org/korunk/0003/tartalom.htm>.
- [5] Tarnóczy Mariann: *Akadémiánk és a határon túli magyar kutatás*. Magyar Tudomány, 2001/7. <http://www.matud.iif.hu/01jul/tarnoczy.html>.
- [6] Bitay Enikő: *Az EME Műszaki Tudományok Szakosztály 10 éves története*. Kézirat. Az EME MTSZ irattára, online elérhető az EDA-ban: <http://eda.eme.ro/handle/10598/28574>)
- [7] Csurulya Szidónia: *Többszörös évforduló*. In: Szabadság Kolozsvári Közéleti Napilap, XII. évfolyam, 279. szám, 2. oldal, 2000. november 28.
- [8] Ördög I. Béla: *A Magyar Tudomány Napján Műszaki tudományos ülészak az EME-nél*. In: Szabadság Kolozsvári Közéleti Napilap XIII. évfolyam, 258. szám, 1–2. oldal, 2001. november 5.
- [9] Ördög I. Béla: *A magyar tudomány napja Erdélyben. MTA–EME együttműködési nyilatkozatot írtak alá*. In: Szabadság Kolozsvári Közéleti Napilap XIV. évfolyam, 273. szám, 1., 4. oldal, 2002. november 25. 2002. november 25.
- [10] Gaál György: *Akadémikusok a Házsongárdban*. In: Szabadság Kolozsvári Közéleti Napilap XIV. évfolyam, 272. szám 3. oldal, 2002. november 23.
- [11] Lázár Lehel: *Az erdélyi és anyaországi kutatók a régiókutatásról értekeztek. A Magyar Tudomány Napja. Kolozsvár*. In: Krónika Erdélyi Magyar Közéleti Napilapban, V. évfolyam, 271. szám, 1., 4. oldal, 2003. november 22–23.
- [12] Borbély Tamás: *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben. Konferencia a régiókutatás időszerűségéről*. In: Szabadság Kolozsvári Közéleti Napilap XV. évfolyam, 270. szám, 1–2. oldal, 2003. november 22.